

GLOBALLASHUV DAVRIDA FAN VA TA'LIMNING
AVTOMBILSOZLIK VA TRANSPORT LOGISTIKASIGA INTEGRATSIYASI

Qarshiyeva Soxiba Uroq qizi

Xalqaro innovatsion universiteti pedagogika va iqtisodiyot fakulteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 23-04 guruh talabasi

To'qliyeva Matluba Boqiyevna

Katta o'qituvchi.

Annotatsiya. *Ushbu maqolada globallashuv davrida fan va ta'limning avtomobilsozlik hamda transport logistik integratsiyasi haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar. *Jarayon, tijoratchi, iqtisod, logistika, transport, jamiyat, ta'lim, ijtimoiy natija, islohot.*

Jarayonlarni tashkil etishning logistik konsepsiyasini faqatgina logistika sohasida mutaxassislar tomonidagina amalga oshirib bo'lmaydi. Jarayonlarni tizimli tashkil etish falsafasi biznesning tayanch falsafasi bo'lishi lozim. Tijoratchilar, iqtisodchilar, turli larmoq menejerlari logistika konsepsiyasini tushunishlari va qabul qilishlari, jarayonlarni logistik tashkil etishning asosiy usullarini bilishlari hamda erishiladigan samarani ko'zda tutadigan bo'lishlari kerak. Shuning uchun ham bugungi kunda logistika sohasidagi keng qamrovdagi oliy ta'lim vazifasi nihoyatda muhim hisoblanadi.

Shu sababli XXI asrda jahon hamjamiyati ta'limning roli va ahamiyatini qayta ko'rib chiqish boshladi. Dastlab ta'limni isloh qilish ilmiy texnik inqilobning “ijtimoiy natijalari”dan biri sifatida ko'rila boshlandi. Ammo keyinchalik ta'lim iqtisodiy va ilmiy – texnik taraqqiyotning hal qiluvchi omili va muhim sharti, jamiyat ijtimoiy tuzilmalarini shakllantirishning mexanizmi sifatida tan olindi.

O'zbekistonni yaratish, iqtisodiyotimizning sifat jihatdan yangi, zamonaviy tarkibiy tuzilmasini shakllantirish, hududlarimizni kompleks rivojlantirish bo'yicha barcha rejalarimizning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi yo'l-transport va kommunikasiya infratuzilma tarmoqlarini yuksak sur'atlar bilan rivojlantirishga uzviy bog'liqdir. O'zbekistonda oxirgi yillarda logistikani, klasterlarni, innovatsion faoliyatni, raqamlashtirishni shiddat bilan rivojlantirish masalalari davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qoldi. Bu esa o'z o'rnida raqamlashtirish mamlakatimiz iqtisodiyoti raqobatbardoshligini rivojlantirish, inson taraqqiyoti darajasini oshirish, yoshlarni ish bilan bandligini taminlash, mehnat unumdorligini o'stirishdagi

hissasi to'g'risida xulosa chiqarish uchun O'zbekistonning raqamli rivojlanishi bo'yicha to'la miqyosli uzoq muddatga ega bo'lgan strategiyali davlat innovasion siyosatini rivojlantirishni va iqtisodiyotimizni raqamlashtirishni taqozo etmoqda.

Shu o'rinda ta'kidlash joizki transport va logistika klasterlar tizimida yuklarni tashishda raqamlashtirishdan, ya'ni axborot kommunikasion texnologiyadardan, innovasion logistikadan foydalanish katta ahamiyatga egadir.

Tovarlar harakatini boshqarish tizimi eng kam xarajatlar bilan ko'ngildagidek ko'rsatish darajasiga erishishga xizmat qiladi. Bunda boshqaruv mahsulot ishlab chiqaruvchi korxonalam ing aniq maqsadli ko'rsatmalarini amalga oshiradi. Masalan, eng kam varajatlar bilan kerakli muddatda mahsulotni yetkazib berishni la 'ininlash, xizmat ko'rsatishni tegishli darajada ushlab turish kabi ko'rsatmalar bo'lishi mumkin. Bunday holda boshqaruv mahsulot ishlab chiqarish va sotish faoliyati bilan shug'ullanayotgan barcha ho limlarni ma'lum darajada muvofiqlashtirishga yo'naltiriadi. Tovarlar harakatini tashkil etishda marketing va ta'minot ma'lumotlari, ishlab chiqarish bo'limlari, transport, ombor xo'jaligi, olish xizmati ishtirok etadi. Mazkur bo'limlar ishida kelishmovchiliklar va ziddiyatlar yuzaga keladi. Boshqaruv tizimining ziddiyatlaming bartaraf etilishini va tovarlar harakatiga shai'oit yaratilishini ta'minlovchi qarorlami qabul qilishdadir. Logistikani boshqarish boshqaruv vazifalari tizimi orqali amalga oshiriladi.

Transport koridorlarini rivojlantirish O'zbekiston Respublikasi tashqi iqtisodiy faoliyatining asosiy yo'nalishidir. O'zbekiston Respublikasi tashqi iqtisodiy aloqalarining jadal sur'atlarda rivojlanishi, Markaziy Osiyoning barcha mamlakatlari duch keladigan tashqi savdo yuklarini tashishni rivojlantirishda mavjud muammolarning hal etilishiga bog'liqdir.

Logistika tizimiga mamlakat iqtisodiyotining qon tomiri, deya ta'rif berilishi bejiz emas. Boisi, samarador logistika tizimi ichki bozorda tayyor mahsulot va xomashyo harakatini optimallashtirish orqali xaridorlarga tovar va xizmatlar qulay sharoit va arzon narxlarda etkazib berilishini ta'minlaydi, bozordagi raqobatni rag'batlantiradi. Tashqi bozorda esa mamlakatning iqtisodiy raqobatbardoshligini oshiradi va jahon iqtisodiyotiga integratsiya jarayonini tezlashtiradi.

Avtomobilsozlik — fan va texnika taraqqiyotini o'zida mujassam etgan jahon iqtisodiyotining muhim tarmoqlaridan sanaladi. Ushbu yo'nalish rivojlangan davlatlarda yetakchi, multiplikativ soha sifatida metallurgiya, neft-gaz va kimyo sanoati, elektrotexnika hamda boshqa turdosh sohalarda bitta ish

o‘rnida 7–8 ta ish o‘rni yaratishga majbur qiladi. Ayni jihatlarni anglagan holda, rivojlangan davlatlar orasida eng yuqori pog‘onalarni egallash hamda ular darajasiga yetish uchun biz yangi milliy texnologiyalarni tadbiq etamiz, ilmiy salohiyatni yuksaltiramiz va yaratamiz.

Mamlakatimiz dengizga chiqish uchun kamida ikkita davlat hududidan o‘tishi kerak va bu jahon bozoriga chiqishda salbiy ta’sirga ega. Masalan, bugungi kunda o‘zbekistonlik ishlab chiqaruvchi uchun jahon bozoriga chiqish Germaniyadagi ishlab chiqaruvchiga nisbatan 4 baravar qimmatga tushadi.

Ammo buni transport xarajatlarini pasaytirish, tashuvlar tezligini oshirishga qaratilgan samarali transport siyosati yuritish orqali hal qilish mumkin. Shu bois, Markaziy Osiyo mamlakatlari transport logistikasi salohiyatini oshirish, tranzit qobiliyatini kengaytirishda mintaqadagi qo‘shnilar bilan aloqalarni har tomonlama rivojlantirish va mustahkamlash, bu boradagi ishlarni faol qo‘llab-quvvatlash har qachongidan dolzarb masala hisoblanadi.

Mamlakatimizda o‘tkazilayotgan radikal iqtisodiy islohotlarning muvaffaqiyati, ko‘p jihatdan, muomala sohasining samarali faoliyati, ishlab chiqarish vositalari bilan ulgurji savdoning keng rivojlanishi, ishlab chiqarish texnikasiga mo‘ljallangan mahsulotlarni ishlab chiqaruvchilar va iste’molchilar o‘rtasidagi to‘g‘ri aloqalar, hududlarning xalq xo‘jalik tarmoqlari, aksiyadorlar birlashmalari, turli mulk shakllaridagi ishlab chiqarish va tijorat sub’yektlariga xizmat ko‘rsatuvchi transportning sifati bilan ko‘proq bog‘liq bo‘ladi. Bu maqsadlarga erishish uchun rivojlangan mamlakatlarning tajribasini o‘rganish bilan birga vatanimizda logistika sohasida bozor iqtisodiyotida turli mulkchilik shakllarini hisobga olgan holda ishlab chiqarish munosabatlari sohasida mahsulot harakatlarini optimallashtirishning ilg‘or yo‘nalishlaridan foydalanish ham ma’lum bir ahamiyatga ega bo‘ladi. Logistika bo‘yicha mutaxassislar moddiy - texnika ta’minoti, transport va tovar harakati haqidagi axborotlarni yagona tizimga integratsiyalashuvini ta’minlashga intilishmoqda, bu esa ushbu sohalarning har birini ish faoliyatining samarasi va tarmoqlararo samaraning ortishiga olib kelishi kerak. Chet ellarda nazariya sifatida logistika mustaqil fan bo‘lib ajralib, oliy o‘quv yurtlarida, izlanishlar sohasi hamda ilmiy ishlab chiqarishda o‘rganilmoqda. Ko‘pgina oliy o‘quv yurtlarida boshqaruv xodimlarini tayyorlash uchun informatika va marketing bilan birga «logistika» mutaxassisligi mavjud va bitiruvchilarga mos mutaxassislik berilmoqda. Mamlakatimizda oliy ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar kengaygan ishlab chiqarish va muomala sohalari uchun mutaxassis tayyorlashdagi o‘quv jarayonlarini tashkil qilishga ta’sir o‘tkazdi.

Logistikani fan sifatida, bilimlar tizimi, tamoyillari va usullari sifatida bilmaslik xodimning kasbiy kamchiliklarini tavsiflaydi, bu esa sub'yektning ishida (biznesda) ma'lum bir harajatlarning qo'shimcha sarflanishiga olib keladi. Shuning uchun bozor iqtisodiyotining markaziy ishtirokchisi - tijoratchini tayyorlashda logistikani o'qitish ahamiyatli o'rin egallaydi. Logistikani bilish iqtisodchilar uchun muvaffaqiyatli tadbirkorlik faoliyatini olib borishga asos sifatida zarurdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Q.Dadaboyev. Logistika. “Iqtisod-Moliya” 2007.
2. Т.Эргашев. Глобаллашув жараёнида сиёсий маданиятнинг ривожланиши.
3. D.M. Umarov. M.A. Bo'ronov. “Logistika”. Cho'lpon-2016.
4. Субетто А.И. Интеллектуализация образования как проблема ХХИ века // «Академия Тринитаризма». - М., эл № 77
5. M.N.Juraev, A.E.Yusupov. Transport logistikasi. Qarshi.2016

